

PRIKAZI KNJIGA I ČASOPISA

HEENEN J.: KUPOPRODAJA I POMORSKA TRGOVINA

/Vente et commerce maritime/, Predgovor Jean
Van Ryn, Bruxelles 1952, str. VII • 439

Ovo djelo je značajno iz više razloga. Ono predstavlja ne samo jednu od najnovijih rasprava o pomorskoj kupoprodaji, nego i jednu od najopsežnijih i najpotpunijih uopće. Rasprava je značajna i zbor toga, što pisac u nekim pitanjima revidira dosad ustaljena shvaćanja i postavlja nove teorije, koje su vrlo zanimljive i logične, iako su prena ustaljenim shvaćanjima ponešto snjele,

Djelo je podjeljeno na dva uvoda, pet dijelova i zaključak. U kratkom uvodu Jean Van Ryn, profesor trgovačkog prava u Bruxellesu, sažeto prikazuje nekoliko osnovnih pravnih problema pomorske kupoprodaje i iznosi sumarno neka stajništa pisca. U svojem uvodu sam Heenen razmatra metodu promatranja raznih oblika pomorske kupoprodaje i pitanje njena odnosa prema kupoprodaji građanskog i trgovačkog prava. U pogledu metode izučavanja pomorske kupoprodaje pisac u uvodu kritizira F. Chauveaua, koji promatra sve oblike pomorske kupoprodaje zajedno, a ne pojedinačno, kako to čini Heenen ističući stajnište, da su pojedini oblici među sobom toliko različiti, da treba svaki posebno promatrati. O osnovnom pitanju, naime o odnosu prema kupoprodaji građanskog i trgovačkog prava, pisac zauzima stajnište tek u zaključnom poglavlju. Raspored poglavlja je slijedeći: Prvi dio: Dokumenti, koji predstavljaju ukrcanu robu, i njihova funkcija kod pomorske kupoprodaje; - Drugi dio: Kupoprodaja CAF ili CIF; - Treći dio: Kupoprodaja FOB; - Četvrti dio: Kupoprodaja putem naznačenog broda; - Peti dio: Kupoprodaja uz ukrcaj.

Razmatrajući dokumente, koji predstavljaju robu, kao i njihovu ulogu kod pomorske kupoprodaje, Heenen se najviše zadržava na ulozi i funkciji teretnice, i to kako općenito u pomorskom prijevozu, tako i posebno u pomorskoj kupoprodaji. On tu funkciju analizira u svijetlu belgijskog i francuskog

ponorskog, trgovačkog i građanskog pozitivnog zakonodavstva. Naročito pažljivo razmatra učinak i pravne posljedice predaje teretnice u odnosu na dobavu prodane stvari, zatim na pravni odnos prema brodaru, te na pravni odnos prodavaoca i kupca. Prikazuje i posebne vrste teretnica i moguće klauzule na njima. Posebno razmatra nalog za izručenje (delivery order), njegovu pravnu narav i njegovo značenje kod ponorske kupoprodaje.

U dijelu o kupoprodaji CIF pisac najprije izlaže tu materiju u općim crtama, a zatim kritizira tzv. "klasičnu teoriju" kupoprodaje CIF, koja je, po njegovu stanovištu, netočna u pogledu časa i načina izvršenja dobave prodane stvari, vremena prijelaza vlasništva i nekih pitanja u vezi s prijelazom rizika. Autor smatra, da se dobava robe vrši tek u času, kad se kupcu predaje teretnica, pošto je roba ukrcana. Isto tako smatra, da se prijelaz vlasništva vrši tek specifikacijom (to naravno vrijedi samo za francusko, belgijsko i slično pravo). Pisac razmatra i neka pitanja u vezi s prijelazom rizika, te zaključuje, da nema veze između specifikacije i prijelaza rizika, ali se specifikacija mora izvršiti u svakom slučaju prije otvaranja ^{skladišta} i prije utvrđenja stanja robe.

Osim navedenog posebnog stava Heenen iznosi u detaljima sva pitanja u vezi s prijelazom vlasništva i rizika, obveza prodavaoca i kupca, raznih klauzula, vremena i mjesta dobave i plaćanja i t.d.

U trećem dijelu knjige prikazani su opširno svi problemi, koji su u vezi s kupoprodajom FOB, a u četvrtom i petom daju se kraći prikazi starijih tipova ponorske kupoprodaje ("vente par navire désigné", i "vente sur embarquement"), koji su sada rijetko u upotrebi.

U zaključku pisac ističe, "da ponorska kupoprodaja ne predstavlja autonomnu materiju u odnosu prema općem pravnom institutu kupoprodaje, niti u širem smislu u odnosu na građansko pravo", ali da se ne može složiti sa stanovištem Bonnacase-a, koji smatra, "da se u tehničkom i apstraktnom pogledu ponorska kupoprodaja ni u čemu ne razlikuje od kupoprodaje općenito". Autor smatra da se taj istaknuti pisac možda malo preoštro izrazio, pa zaključuje, da je prema njegovu stanovištu potrebno

posebno pomorsku kupoprodaju/promatrati zbog specifičnosti, koje ona pokazuje, s obzirom na činjenicu, da je sastavni dio te kupoprodaje pomorski prijevoz. To usprkos činjenici, da pomorska kupoprodaja ipak ulazi u okvir kupoprodaje građanskog i trgovačkog prava.

S.B.

"INCOTERMS 1953" komentiran i za praksu objašnjen od FREDERIC-A EISEMANN-A, direktora pravno-političkog odjeljenja i Glavnog sekretara Arbitražnog suda Međunarodne trgovinske komore u Parizu. - Beograd 1954 - str. 66.

U predgovoru ove zanimljive brošure Frederic Eisemann ističe, da "ne namjerava da pravne probleme koji su povezani s ovim predmetom naučno raspravlja", te smatra, da je cilj brošure razvijanje razumijevanja za "Incoterms 1953", olakšavanje upotrebe tih jednoobraznih međunarodnih ugovornih termina u privrednim krugovima i pružanje općeg uvoda za upotrebu "Incoterms 1953".

U uvodu se prikazuju temeljna načela revizije "Incoterms-a", kao i pitanja odstupanja u pojedinim zemljama, koja su iznesena u odgovarajućoj zbirci Međunarodne trgovinske komore, zatim pitanje posebnih trgovačkih običaja i lučkih uzanca, kao i pitanje posebnih odredaba u ugovorima.

Zatim se sistematski daje tekst pravila za tumačenje pojedinih klauzula, i uz njih pisac daje svoj komentar odnosno, bolje rečeno, svoje pojedinačne primjedbe (jer se ne radi o sistematskom komentaru).

Kod klauzula, koje se odnose na pomorsku kupoprodaju (FOB, CIF i CF), Eisemann stavlja ove osnovne primjedbe:

FOB: Navode se razlozi, koji su doveli do potrebe oštrijeg razgraničenja između klauzule FOB od klauzule FAS, kao i to, da je ustanovljena prije osporavana obveza obavještanja od strane prodavaoca. Ističe se, da dokument, koji treba pribaviti kao dokaz dobave, ne mora biti teretnica, napose